

Toulání

Šumavou a Pošumavím

s profesionálním průvodcem Josefem Peckou

Texty
Josef Pecka

Fotografie
Josef Pecka a další

Poděkování za poskytnuté informace a rady:

Martině Belfínové z Janovic, Lence Sýkorové z Dešenic, Karlu Skalickému z muzea ve Volyni, Daně Zývalové z Kvildy

Poděkování patří partnerovi knihy:

EUROVIA CS, a.s. – odštěpný závod oblast Čechy západ

TOULÁNÍ ŠUMAVOU A POŠUMAVÍM s profesionálním průvodcem Josefem Peckou

Texty © Josef Pecka

Fotografie © Josef Pecka (autor všech fotografií, pokud není uvedeno jinak), Jaroslav Vogeltanz (8a, 10ac, 12a, 19a, 25a, 28ab, 32a, 37ab, 38b, 41df, 45a, 50c, 53b, 54e, 56b, 58a, 62bd, 70a, 71bc, 73a, 74a, 75c, 76d, 89a, 90ab, 98a, 104b, 106ab, 107b, 108b, 109b, 110a, 112bcd, 113b, 114a, 115bc, 117a, 118a, 120d, 121ad, 122b, 126abc, 128ce, 129abce, 132ac, 133ab, 134ae, 135ab, 137b, 138a, 140ab, 141b, 142abce, 146b, 213bc, 271c, 278b), František Zvoneček (123c, celostránkové fotografie 68–69, 130–131, 192–193, 254–255), Petr Mazný (42b), Eva Haunerová (87abc), Wikimedia Commons: Martin Strachon – CC BY-SA 4.0 (72c), Josef Klamo – Jklamo – CC BY-SA 4.0 (78a, 89cd), Jan Loužek – Anatron – CC BY-SA 4.0 (81c, 88b), Kubajzs – CC BY 3.0 (159c), Lukáš Jedlička – CC BY-SA 3.0 (170a), BerndH – CC BY-SA 3.0 (253d), MiPi – CC BY-SA 4.0 (268a), PatrikPaprika – CC BY-SA 4.0 (276c), Richenza – CC BY-SA 3.0 (280a)

Foto na potahu © Josef Pecka (Chalupská slat'), Jaroslav Vogeltanz (portréty)

Kreslené mapy © Josef Pecka

Mapové podklady: Openstreetmap, zpracoval Aleš Hejna

Vydavatel © Starý most s.r.o., Plzeň

www.starymost.cz

www.fb.com/www.starymost.cz

Vydání první, 2018

DTP: Eva Haunerová, Starý most s.r.o.

Tisk: TISK CENTRUM s.r.o.

ISBN 978-80-87338-85-8

Úvod

Pokud jste si před cestou na Šumavu chtěli naplánovat cyklistický či pěší výlet a hledali informace a tipy na internetu, možná jste narazili na stránky se skromným a stručným názvem Cyklistův průvodce Šumavou. Pokud jste je otevřeli, asi jste žasli nad obsáhlostí a zasvěceností textů. Bylo tam nesčetné množství informací o přírodě a historii, ale jedna zásadní tam chyběla. Jméno autora.

Jsme rádi, že toto tajemství můžeme odhalit. Stránky jsou dílem profesionálního průvodce Šumavou Josefa Pecky z Rohanova.

Protože má Šumavu a Pošumaví prochozené a proježděné křížem krážem, požádali jsme ho o napsání jakéhosi „osobního“ průvodce, aby klasické turistické tipy doplnil odhalením svých tajných míst, které si ale nezadají svojí krásou a atmosférou s notoricky známými turistickými cíli, ba naopak je v mnohém předčí. O objevování dosud nepřilíživě navštěvovaného Pošumaví, které je protkané nesčetným množstvím památek, rámovaných nádhernou přírodou. Jelikož si navštívená místa i fotí, je průvodce doplněn většinou i jeho fotografiemi, mapky i sám, po vzoru průvodce internetového, nakreslil.

Na většině popisovaných tras nepotkáte zástupy turistů, někdy ani človíčka. Možná budete muset hledat neznačenou lesní pěšinu, která vás povede dál. Výlety vám ale za to přinesou kouzlo objevování, které už na mnoha místech Šumavy dávno zmizelo.

Josef Pecka vám bude průvodcem nejpovolanějším. Na Šumavě se narodil a vyrůstal. Jeho otec pracoval jako mistr na huti v lenorské sklárně.

Od dětství vyrážel s kamarády do okolních lesů, na kopec Ptáčník, Zátoňskou horu nebo Bobík a Boubín. Tehdy si ještě neuvědomoval jedinečnost okolní přírody a bral ji jako samozřejmost. Zažil bruslení po zamrzlé Vltavě až na Soumarák, jezdil na ledových krách z náhonu lenorské sklárny...

K vysokoškolskému studiu si vybral pražskou Vysokou školu zemědělskou, kde udělal státní zkoušku z ochrany a tvorby krajiny. Po deseti letech v Praze se vrátil zpátky na Šumavu.

Tady vystřídal spoustu zaměstnání, často s opačným kariérním postupem. Třeba od hlavního stavbyvedoucího se dostal na pozici praktizujícího zedníka.

V současnosti se našel v průvodcování divočinou v jednom z projektů Národního parku Šumava. Baví ho, že může předávat informace a zkušenosti, které na Šumavě získal, i dalším návštěvníkům. Podílel se textově i na různých publikacích se šumavskou tematikou. Spolupodílel se na vytvoření české části poutní stezky Via Nova z Bavorska přes Šumavu na Svatou Horu nebo na textech informačních tabulí Keltské stezky z Kubovy Hutě do Lčovic, Tetřeví stezky či Stezky kolem Hojsovy Stráže. Měl radost ze spolupráce při budování expozic rekonstruované čkyňské synagogy. Vytvořil texty v projektu národního parku Historické album Šumavy. Přispívá svými články do časopisu Vítaný host. Napsal turistického průvodce Železnorudsko, Prášilsko, Bavorský les. Textem přispěl také do knih Tajemství šumavských vod II. a III. a do knihy Šumava domovem. Přes zimu promítá své fotografie s průvodním slovem po všech možných koutech Šumavy i Pošumaví.

Jsme rádi, že Josef Pecka připravil tohoto průvodce po šumavských a pošumavských cestách, a přejeme vám mnoho příjemných zážitků při toulání tímto krajem.

Petr Mazný
vydavatelství Starý most

Vysvětlivky

příroda

výhledy

pěší trasa

trasa pro kola

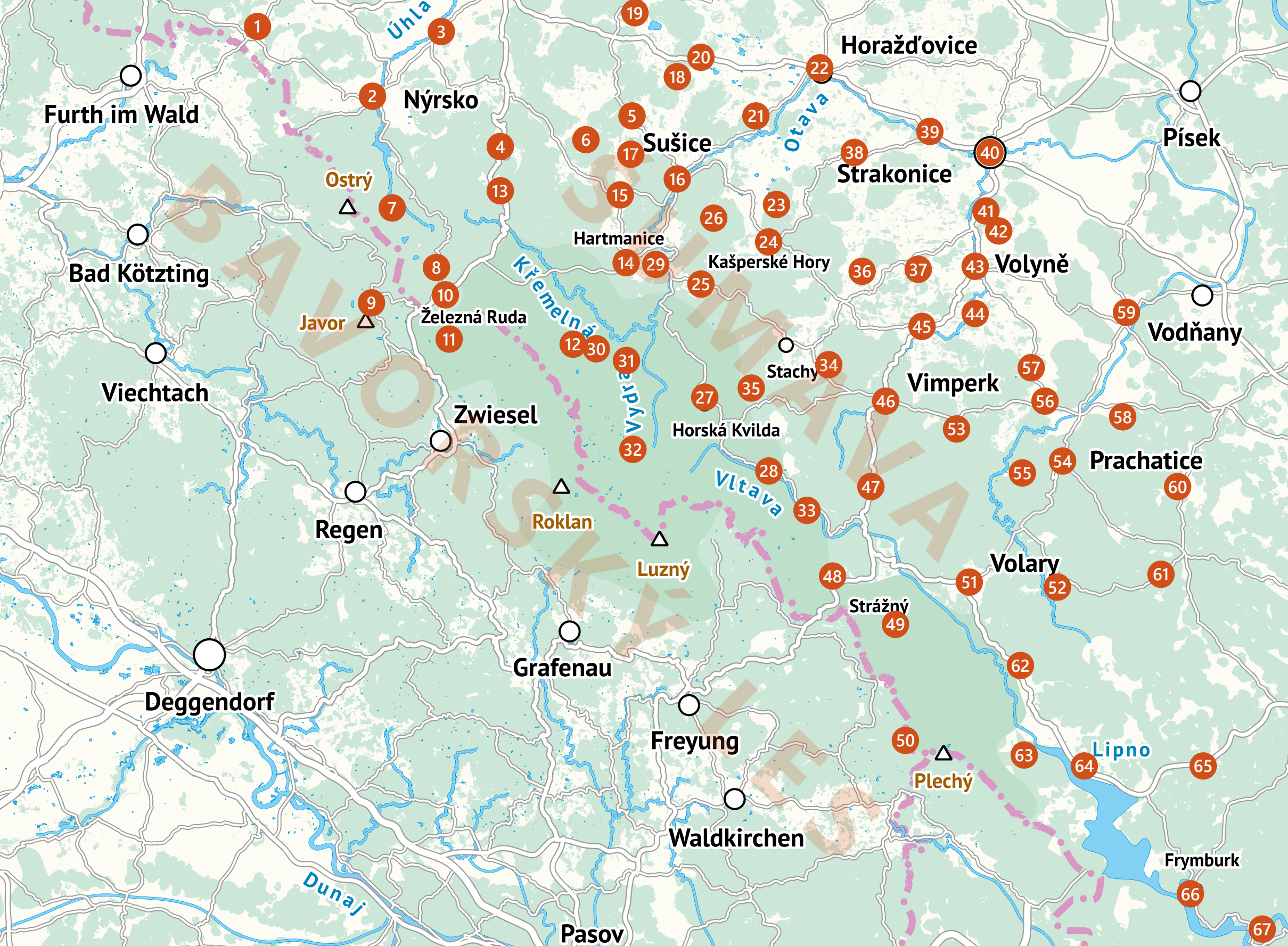
stavební památky

náročnost trasy 1–4 (1 = snadná)

Obsah

Úvod.....	3
Mapa.....	6
1. Všerubským průsmykem (Všeruby).....	8
2. Na Pajrek (Nýrsko).....	12
3. Nikdy více Janovice (Janovice nad Úhlavou)..... 	16
4. Tajemná místa Čachrovska (Čachrov).....	20
5. Krajem zámků a záměčků (Kolinec)..... 	24
6. Za Buškem do Velhartic (Velhartice).....	28
7. Na Prsa Matky Boží (Hamry).....	32
8. Po Pancířském hřbetu (Špičák).....	36
9. Na nejvyšší šumavský kopec (Brennes).....	40
10. K největšímu ledovcovému jezeru (Železná Ruda).....	44
11. Na Sokolí kámen (Zwieselerwaldhaus).....	48
12. Na rozhlednu i k jezerům (Prášíly)..... 	52
13. Za bývalými skláři na Zejbiš (Javorná)..... 	56
14. Krajem sv. Vintíře (Hartmanice).....	60
15. Kolem Petrovic (Petrovice).....	64
16. Posvátným hájem na Svatobor (Sušice).....	70
17. Za p(P)ravdou do Hrádku a dál (Hrádek)..... 	74
18. Za medvědem a hadem na Vidhošť (Ústaleč).....	78
19. Po stopách Dientzenhoferových (Plánice).....	82
20. Kolem Nalžov a Stříbrných Hor (Nalžovské Hory)..... 	86
21. Přírodním parkem Buděticko (Rabí).....	90
22. Na bájnou Prácheň (Horažďovice).....	94
23. Krajem kněžny Káči (Žihobce)..... 	98
24. Pašeráckou stezkou ke Sv. Jánů (Strašín).....	102
25. Na Kašperk (Kašperské Hory).....	106
26. Za Kelty na Sedlo (Albrechtice).....	110
27. Zhůřské výhledy (Horská Kvilda).....	114
28. K pramenům Vltavy (Františkov).....	118
29. Románský kostel na Mouřenci (Annín).....	122
30. Krajem Marie Malé (Velký Bor).....	126
31. Ze Srní kolem plavebního kanálu (Srní).....	132
32. Toulání v Modravských pláních (Modrava).....	136
33. Po stopách zaniklých obcí (Borová Lada)..... 	140
34. Za zázračnými studánkami (Zdíkov).....	144
35. Za Kelty na Obří hrad (Churáňov).....	148
36. Na panství Koců z Dobře (Dobrš)..... 	152
37. Za starým mlýnem do Hoslovic (Čestice).....	156
38. Na Boží kámen a Svatou Annu (Volenice).....	160
39. Kolem Kněží hory (Katovice).....	164
40. Krajem Švandy dudáka (Strakonice).....	168
41. Krajem slovanských hradišť (Strunkovice nad Volynkou).....	172
42. Slunce, seno a Hoštice (Hoštice)..... 	176
43. Kolem Volyně (Volyně).....	180
44. Rodným krajem Jakuba Bursy (Malenice).....	184
45. Kolem Čkyně (Čkyně)..... 	188
46. Vimperská toulání (Vimperk).....	194
47. Na Boubín (Kubova Huť).....	198
48. Po stopách vypovězené Matky Boží (Strážný).....	202
49. Kolem Studené Vltavy (Stožec).....	206
50. Třemi státy k Plešnému jezeru (Třístoličnick).....	210
51. Krajem pod Bobíkem (Volary).....	214
52. Ke Svaté Magdaléně (Arnoštov).....	218
53. Kolem sv. Vojtěcha (Šumavské Hoštice)..... 	222
54. Na Libín (Prachatice).....	226
55. Putování po Husském panství (Záblatí).....	230
56. Kolem Blanice (Husinec).....	234
57. Okolo Vlachova Březí (Vlachovo Březí)..... 	238
58. Na Osuli (Vitějovice).....	242
59. Na Helfenburk (Bavorov)..... 	246
60. Krajem peckářů (Lhenice).....	250
61. Krajem tisů (Ktiš).....	256
62. Vojenským újezdem (u obce Záhvzdí).....	260
63. Na Smrčinu bez lyží (Láz).....	264
64. Krajem Stifterových (Horní Planá)..... 	268
65. Krajem poutních tradic (Hořice)..... 	272
66. Na Vítkův kámen (Frymburk).....	276
67. Do Vyššího Brodu (Lipno nad Vltavou).....	280
Literatura a prameny.....	284
Rejstřík.....	284

Všeruby – Hájek (2,5 km) – Tanaberk (4 km) – Brůdek, kostel (7 km) – Brůdecká vyhlídka (8 km) – Studánky (9 km) – Všeruby (13 km)

13 km

Třináctikilometrovou procházku začneme ve Všerubech. Jdeme po vedlejší silnici kolem Všerubského rybníka a podél Hájeckého potoka do Hájku. Tady stoupáme vpravo po červené turistické značce na Tanaberk ke kostelu sv. Anny. Dále kolem pomníku zavražděného příslušníka stráže obrany státu, pak opustíme červenou značku a pokračujeme rovně k hlavní silnici. Po ní zpět do Brůdku, ke kostelu sv. Václava, po žluté přes vrch Bezkoutí (575 m n. m.) na Brůdeckou vyhlídku, kde se pokocháme výhledy po českých i bavorských šumavských vrcholech. Po červené klesáme do Studánek. Tady vpravo polní a lesní cestou pod vrchem Tetřívek (480 m n. m.) na hlavní silnici. Po ní vlevo zpět do Všerub.

Osada **VŠERUBY** byla v roce 1570 povýšena císařem Maxmiliánem II. na městečko. Všerubským průsmykem vedla od pradávna obchodní cesta spojující Čechy s Ržnem a Mohučí. Jezdila tudy i česká a bavorská knížata v době Přemyslovců a Bogenů, neboť sídlo Bogenů leželo nedaleko na hradě Burgstall na západním vrcholu Hohen Bogen. Osada měla v minulosti i jiné názvy, třeba Zum Böhmischen Weyher, odkazující

Všeruby – pomník B. Němcové

na zdejší rybník, nebo Neumark, doslovný překlad německého názvu používal i Palacký: Nový trh. Všeruby vlastnili páni z nedalekého Rýzemberka, Kocové z Dobrše a na Bystřici, nechvalně známý Lomikar – Wolf Maxmilián Lamingen z Albenreuthu – nebo Stadionové. V letech 1628–1650 zde byl postaven kostel Archanděla Michaela, přestavěný po vyhoření roku 1852. Zajímavostí je, že při stavbě schodiště na věž byla použita umrlčí prkna z okolních rozcestí i od kapliček. Po léta zanedbávaná stavba byla opravena v letech 1990–1991.

Proslulá byla výroba zdejšího kameninového nádobí v manufaktuře, kterou roku 1832 založil zdejší rychtář Anton Fischer. Vyráběly se zde i kuchyňské servisy, kuchyňské náčiní či předměty pro děti. Výroba byla ukončena po roce 1946. Zajímavostí je, že ve Všerubech žila dva roky (1847–1848) Božena Němcová, neboť její manžel Josef zde působil jako respicient celní stráže. Pobývali v domě lékárníka Myšky. Božena Němcová ovlivnila i zdejšího lékaře

Všeruby – kostel sv. Archanděla Michaela

Jiřího Leopolda Weisla. Jeho *Zapomenuté historky* údajně daly podnět Aloisi Jiráskovi k sepsání *Psohlavců*. Na památku spisovatelčina pobytu zde byl v roce 1947 vystaven Národní jednotou pošumavskou pomníček s nápisem: „Na památku stého výročí pobytu – spisovatelky Boženy Němcové ve Všerubech 1847–1947 věnuje N. J. P. Všeruby.“ Původní pamětní desku zhotovil v roce 1936 sochař Julius Pelikán. Dnešní naučná stezka Po stopách Boženy Němcové vede na vrch Tanaberk.

V budově úřadu městyse je stálá expozice věnovaná Všerubům a Všerubsku. Další památník je věnovaný kapitulaci německých vojsk.

V dnes místní části **HÁJEK** najdeme památník obětem železné opony, které cestu za svobodu zaplatily životem. Pomník z kamene z orlovických lesů, kudy vedla cesta ke hranicím, směřuje k vysílači Svobodné Evropy na Hohen Bogen. Památník zhotovil sochař Jiří Šlégl. Jedná se o seskupení několika balvanů, které symbolizují zápas proti totalitnímu režimu. V jejich středu je umístěna schránka se seznamem tři sta deseti obětí.

K nejkrásnějším dominantám Všerubského průsmyku patří vrch **TANABERK** s pout-

ním kostelem sv. Anny. Kostel byl postaven na přání všerubského faráře Schübela a klatovských jezuitů v letech 1712–1717 italským stavitelem Markem Antoniem Gilmettim z Klatov, který pracoval ve službách chudnického panstva. Kostel oválného půdorysu s ambitovým ochozem vyrostl na místě kapličky z roku 1705. Rotunda chrámu, která je vysoká 19 metrů, je zakončena atikou, na níž byly barokové vázy a sochy světců: archanděl Gabriel, sv. Roch, sv. Václav, sv. Florián a sv. Šebestián. Výmalba pochází z let 1725–1727. Při opravě kostela po požáru roku 1865 byla pod kostelem vyhloubena hrobka Stadionů, střecha lodi byla upravována v roce 1897. Po roce 1945 došlo k devastaci objektu. Pohraniční stráž si zde udělala konírnu (1948–1950). V roce 1967 došlo pak ke zřícení části střechy i s atikou, při němž byly sochy zničeny. V roce 1968 byla svatyně zčásti opravena a zohavené ostatky Stadionů si odvezli jejich příbuzní Schönbornové do Německa. Obnova kostela se uskutečnila v letech 1978–1979. Opravy fasád interiéru a pokrytí střechy měděným plechem proběhly v letech 1992–1995. Po roce 1990 byly rovněž obnoveny anenské poutě, které se konají vždy v neděli po 26. červenci na svátek sv. Anny.

Kostel sv. Anny

Pověst vypráví, že 25. července 1703 spatřil na tomto místě záhadnou záři a zázračně se uzdravil učitel a kostelník ze Všerub Franz Payer. Ten zde pak z vděčnosti nechal postavit malou dřevěnou kapli, ke které záhy začali docházet poutníci z okolí. I někteří z nich prý prožili zázrak uzdravení a popularita místa rychle rostla. Proto došlo ke stavbě poutního kostela. V roce 1723 nechala koutská hrabata Stadionové u kostela zřídit poutnický dům, pozdější hospo-

Pomník zavražděného příslušníka stráže obrany státu

du (1914). V roce 1747 zde nechala vystavět faru s nadací pro dva kněze. Od roku 1816 zde byla i škola. Kostel dnes obklopují staré lípy. U cesty ke kostelu je pomník příslušníků stráže obrany státu Vojtěcha Retta a Jaroslava Laudy, zavražděných nacistickými ordnery 8. října 1938.

■ Po staletí zveřejňovaný fakt, že u vsi **BRŮDKU** došlo k památné bitvě mezi Břetislavem I. a Jindřichem III., získává dnes trhliny. Někteří historici uvádějí, že k bitvě došlo o průsmyk dále k západu. Je ale faktem, že úspěchy českého knížete přiměly německého císaře k napadení české země. K bitvě došlo v blízkosti hranic 22. srpna 1040. Při bitvě padlo mnoho předních německých šlechticů, kteří v bitvě ztratili i říšskou korouhev. Zbytek vojsk uprchl zpět do Bavor. Kronikář Kosmas pak do své kroniky napsal: „*Jest nehodno písmem to líčit, neboť bylo tam porubáno takové množství urozených mužů, jakého nebylo ani na pláních emathejských, ani za času Sullových, ani za žádného moru, ani prý nikdy nezahynulo najednou nepřátelským mečem tolik německé šlechty.*“ Kostelík sv. Václava, nejdříve dřevěný, byl údajně postaven na místě bitvy. První doložené zprávy o kostelu jsou z roku 1360, kdy zde stávala tajemná středověká vesnice Zdemily, zaniklá za nejasných okolností. Podle nalezených cihelných dlaždic je ale kostel jednoznačně starší. Současný tvar kostela pochází z roku 1669.

Kostel sv. Václava

V okolí se prý, podle spisovatele Hanse Watzlika, cítí jako doma Stilzel. Je to duch oběšeného pasáka koní, který bloudí zdejší krajinou, vábí a děsí zároveň. I dnešní poutník by si měl dát na něj pozor, neboť si prý doposud dělá blázny z pocestných a svádí je z pravé stezky, lákaje je do neschůdných močálů.

Další místa, která stojí za návštěvu

■ Na svahu **JEZVINCE** (739 m n. m.), nejvyšším místě Všerubské vrchoviny, byla v roce 1955 vyhlášena přírodní rezervace. Předmětem ochrany je starý suťový les (200 let staré stromy). Kromě buků tu rostou smrky, jedle, javory, lípy, jilmy. Dole pod stromy se daří česneku medvědím, měsíčnici vytrvalé a mařince vonné. Na sousední **ORLOVICKÉ HOŘE** (723 m n. m.) najdeme zajímavý jámový lom v gabrovém masivu se vzácnými minerály, např. ilmenitem. Těžila se zde železná ruda (limonit) a měli bychom se zde mít za bouřky asi na pozoru. Podle místních sem zbytky rudy přitahují blesky.

Česnek medvědí

Kaple sv. Bernarda

Detail na kapli sv. Bernarda

■ Jihojihozápadně pod Jezvincem najdeme **KAPLIČKU SV. BERNARDA**. Její jiné pojmenování – Medvědí kaple – poukazuje na pověst, podle které zde byl napaden jakýsi Georg Kohlbec z Liščí velkým medvědem, kterého po boji zabil. Kaple byla původně s kulatým obrysem a pochází z konce 18. století. Podle psychotronika Pavla Kozáka leží 60 metrů jižně od kaple zvláštní uspořádání kamenů svědčících o tom, že toto místo bylo považováno za posvátné už před postavením kaple. Místo je rovněž geologickou zvláštností a přírodní památkou.

Kameny u kaple sv. Bernarda

■ Osada **ČERVENÉ DŘEVO** byla založena i s kostelem a farou kolem roku 1680. Podle pověsti stával u údajně léčivého pramene v místě již dříve červeně natřený strom s vyřezávaným mariánským obrázkem, odtud pak vznikl název celé osady. Nad pramenem byla roku 1834 vystavěna poutní kaple. Stával zde farní kostel Panny Marie Bolestné z let 1676 až 1680. Kostel vyhořel v květnu 1953 a o čtyři roky později byl zbourán. V letech 1990–1991 došlo k odkrytí základů kostela a k úpravě hřbitova.

Základy kostela Panny Marie Bolestné

Nýrsko, náměstí – Nýrsko, Lesní divadlo (2 km) – Pajrek (3,5 km) – Suchý Kámen (5 km) – Nad Suchými Kameny (5,5 km) – Nýrsko, náměstí (8 km)

8 km

Vycházíme z nýrského náměstí, přejdeme po mostě přes řeku Úhlavu. Za mostem odbočíme vlevo a po **zeleně** značené turistické trase podél řeky jdeme k Lesnímu divadlu. Zhruba 200 metrů za ním odbočíme vpravo a stoupáme stále po **zelené** turistické značce ke zřícenině hradu Pajrek. Odtud stále po **zelené** na rozcestí Horní Polánky. Zde ostře vpravo, po 200 metrech po **cyklostezce 2049** vpravo k památným bukům (Hraniční buk, Buk nad fořtovnou, Buk pod penzionem), dále k Buku na Suchém Kameni a Smrku na Suchém Kameni. Tady odbočíme ostře vpravo do osady Suchý Kámen, k rozcestí Nad Suchými Kameny a dále po **modré** do Nýrska.

■ Městečko **NÝRSKO**, ležící při zemské stezce do Bavor, je připomínané roku 1327. V té době bylo rozděleno na dvě části. Horní část patřila k hradu Pajrek, dolní patřila k Bystřici nad Úhlavou. Sjednocením roku 1558 připadla i horní část k bystrickému panství. Městské výsady získalo po roce 1593. Střed města byl bohužel poničen novou výstavbou. Byl zbourán i kostel Čtrnácti svatých pomocníků (1973), který stál uprostřed náměstí. Nejzajímavější dochovanou stavbou je bývalý vrchnostenský hostinec z roku 1684 s vysokým barokním štítem a erby Koců z Dobruše a Karlů ze Svárova. Dnes je v budově knihovna a Muzeum Královského hvozdu. Na protilehlé straně náměstí stojí budova městského úřadu z roku 1907, postavená podle plánů vídeňského stavitele V. Tscheppera.

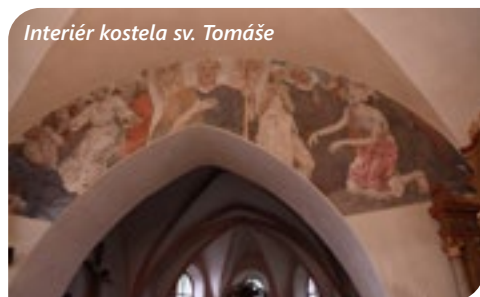

Kostel sv. Tomáše

Bývalý hostinec

Gotický farní kostel sv. Tomáše ze 14. století byl barokně upraven. Ke gotické stavbě byla na počátku 18. století přistavěna kaple Panny Marie a věž. Barokní oltáře z let 1777–1779 jsou

Interiér kostela sv. Tomáše

dílem truhláře a rezbáře Jakuba Brandla z Nýrska. V kostele nás zaujme i triumfální oblouk, který byl vyzdoben freskou roku 1907 malířem Ferdinandem Staegerem (1880–1976), náhrobek Jana Koce z Dobruše († 1595) z červeného mramoru s reliéfem rytíře v životní velikosti a s erbem rodu nebo oltář Čtrnácti sv. pomocníků, který sem byl přenesen z již zmiňovaného zbořeného stejnojmenného kostela. Na kostel navazuje i barokní budova fary.

Významným zdejším rodákem byl německy píšící spisovatel Josef Blau. V letech 1924–1929 zde i učil. Byl nadšeným historikem, který se zaměřoval především na život Králováků, mimo jiné zpracoval ale i historii židovského obyvatelstva v Nýrsku. Vrcholem Blauova historického bádání je kniha *Geschichte der künischen Freibauern im Böhmerwald*.

Židovský hřbitov

Význačné zastoupení zde mělo židovské obyvatelstvo. Dochovala se bývalá židovská škola (čp. 136) a hřbitov. Údajně byl zřízen už v 15. století. Nejstarší náhrobek je z roku 1687. Hřbitov najdeme na vršku Lohe za městem uprostřed pole. Synagoga byla zbourána v roce 1958.

Bývalé Lesní divadlo

Na jižním okraji města bylo v roce 1935 zprovozněno Lesní divadlo. Mělo zajímavé technické řešení. Součástí scény byla skála za jevištěm a pod celým jevištěm se nacházely podchody a propadliště. Do hlediště se vešlo téměř 1500 diváků. Po druhé světové válce byly v Nýrsku dva ochotnické soubory s celkem 120 členy. Věhlasné bylo představení Maryši, ve kterém účinkovali i herci Národního divadla Jaroslav Vojta, Stela Májová a Zdeněk Štěpánek. Od roku 2009 se zde opět hraje ochotnické divadlo.

■ Hrad **PAJREK** byl založen rodem Janovských ve 14. století. Od roku 1472, po vypálení Bavyry, je pustý. Roku 1504 byl sice ještě opraven, ale když poté sloužil jako loupežnické sídlo Jindřicha Kostomlatského a Jana Herštejnského, byl po jejich stěti natrvalo opuštěn. Podle pověsti je v hradním sklepení na Pajreku ukrytý poklad v železné truhle, kterou hlídá ďábelský černý pes. Klíče od něho jsou ve studni na hradě Klenová. Kdysi se tři občané Nýrska pokoušeli poklad vyhlednout, ďábel si ale žádal jen jednoho z nich. Ti se ale nemohli dohodnout a o poklad tak přišli.

Zřícenina hradu Pajrek

Ptačí kámen

Zásluhou učitele Josefa Blaua byla pod hradem počátkem 20. století zřízena přírodní ptačí rezervace o rozloze pěti hektarů. Byly zde umístěny ptačí budky, terárium a v oboře se chovali bílí jeleni. Na kopci stávala rozhledna. Později byla postavena i hospoda s tanečním parketem. Dnes nám rezervaci připomíná několik kamenů a pamětní deska. Můžeme zde spatřit i tzv. Ptačí kámen, připomínající tuhou zimu 1928–1929, kdy tu pomrzlo mnoho ptáků.

Smrk na Suchém Kameni

Další místa, která stojí za návštěvu

■ Kostel sv. Linharta v **UHLIŠTI** je zajímavý svěcením dobytka spojeným s přeshraniční jízdou na koních. Tato tradice trvá od roku 1430 a byla přerušena po druhé světové válce. Po pádu železné opony byla v roce 1994 znovu obnovena společně se znovuvysvěcením kostela sv. Linharta, jenž je uctíván jako patron chovatelů domácího dobytka a koní. Ti se zde sjíždějí, aby měli zdravý dobytek. Nosili s sebou votivní dary – železné sošky hospodářských zvířat, dnes například podkovy. Po skončení mše se vydá průvod koní s jezdci, jehož součástí jsou i koňská spřežení, od farmy ke kostelu sv. Linharta. Zde jezdci na koních pomalu objíždějí kostel pod lipovým stromoradím. Knězem je jim žehnáno na celý rok.

Kostel sv. Linharta

■ **SVATÁ KATEŘINA** bývala sídlem někdejší královácké rychty. Byla založena na nejnižším místě Královského hvozdu, při staré zemské stezce známé v polovině 15. století jako Deutscher Weg. Dominantou obce byl kostel sv. Kateřiny, postavený roku 1604. Měl cibulovitou bání s polokruhovými okny a třemi zvony. Stály zde i dvě pily, mlýn, výrobní šindelů, dva obchody se smíšeným zbožím a čtyři hospody. Měla zde pobočku spořitelna a byl zde také země-

dělský sklad. Po roce 1945 bylo zlikvidováno 90 % zástavby včetně kostela. Dnes je v místech kostela a hřbitova pietní místo.

Místo bývalého kostela sv. Kateřiny

■ Původně gotická vodní tvrz v **DEŠENICÍCH** pochází ze 14. století. Rudiger z Dešenic je ovšem připomínán již v roce 1272. Za Předenických z Předenic, po roce 1533, je přestavěna na renesanční zámek. Jeden z jeho majitelů, Adam Hynek Vrábský z Vrábí, pán na Drahenicích a Uzenicích, byl ve čtyřicátých letech 17. století čtyřikrát hejtmánem Prácheňského kraje.

Tvrz

Nejpozději v roce 1664 zde byl založen pivovar. V nedávné době byla tvrz vzorně opravena. Při rekonstrukci byly objeveny i staré fresky z poloviny 16. století připomínající tehdejší majitele, rod Předenických z Předenic. V prostorách tvrze se konají různé kulturní akce. Od roku 2015 je zde i muzeum pivovar-

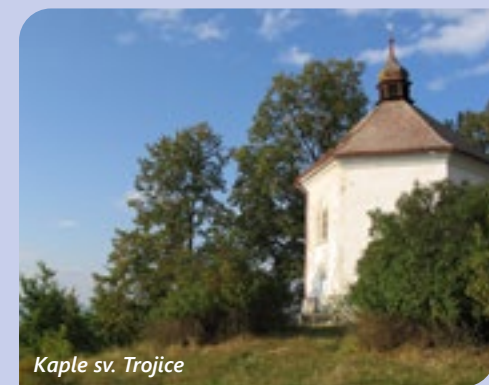

Fresky z poloviny 16. století

nictví. Před tvrzí stojí socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1736 a kašna z roku 1878. Gotický kostel sv. Mikuláše ze 14. století byl barokně upraven. Jižně od městyse stojí kaple sv. Jana Nepomuckého. V Dešenicích doposud stojí i bývalá synagoga (čp. 125).

■ Na malém pahorku nad **BYSTRICÍ NAD ÚHLAVOU** stojí raně barokní kaple sv. Trojice z roku 1697. Kapli nechal postavit poslední z hraběcí větve bystřických Koců Diviš Albrecht na památku bitvy, ve které zde porazili roku 1468 Klatovští a lid z okolí bavorské křižáky. Od kaple je nádherný výhled po okolní krajině. Za dobrého počasí je vidět i kostel v Přesticích. U kaple donedávna stávala lípa stará 300 let.

Pod pahorkem, na místě tvrze ze 14. století, najdeme dnes novogotický zámek. Koncem 15. století se stala Bystřice na dlouhou dobu majetkem Koců z Dobrše, jednoho z nejvýznamnějších šlechtických rodů tehdejšího Českého království. Toto období přineslo hospodářský rozkvět celého bystřického panství. Kolem poloviny 16. století provedli Kocové z Dobrše přestavbu hradu na renesanční zámek. Odtud v roce 1598 vyjeli na známou zahraniční cestu Kryštof Harant s hrabětem H. Černínem, popsanou v knize *Cesta z Království českého do Benátek, odtud po moři do země Svaté*. Po roce 1945 byl zámek posledním majitelům, Hohenzollernům, zkonfiskován. Následně zde byl zřízen vojenský lazaret, později kasárna. V roce 2011 byla dokončena první etapa rekonstrukce objektu, hlavního severního průčelí. Podle pověsti místní bílá paní, která oznamovala neštěstí, vycházela ze zámku a vcházela do věže.

Kaple sv. Trojice